

Mislimo na naše jezero

Našu budućnost

Plan upravljanja
Skadarskim jezerom u Albaniji
Sažetak

Ovu brošuru sufinansira
Evropska Unija

Skadarsko jezero: zadivljujuća priroda, duga istorija

Skadarsko jezero je najveće jezero na Balkanskom poluostrvu, dijelom pripada Crnoj Gori a dijelom Albaniji. Jezerski ekosistem, močvarna i plavna područja i kraške formacije staništa su za raznovrsne biljne i životinjske vrste, što Skadarsko jezero svrstava u jedan od najznačajnijih centara biodiverziteta u Evropi.

Brojni arheološki, istorijski i kulturni objekti svjedoče o velikom kulturnom bogatstvu regiona još od vremena praistorije. Trenutno ima oko 600,000 stalnih stanovnika u slivu Skadarskog jezera, od kojih 170.000 živi u albanskom dijelu.

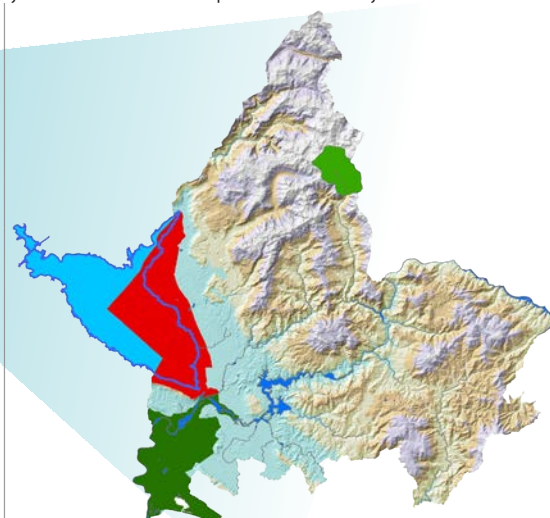
Ekonomske aktivnosti u regionu posebno poljoprivreda, ribarstvo, šumarstvo, turizam

Mreža zaštićenih područja Albanije

■ Park prirode
■ Druge kategorije zaštićenih područja

Park prirode "Skadarsko jezero"

U Albaniji, Skadarsko jezero ima status Parka prirode što je jedno od 23 zaštićena područja ove kategorije.

Fotografija © Edoardo Scepri

i rekreacija su tijesno zavisni od korišćenja prirodnih resursa, a istovremeno utiču na jezero. Da bi se obezbijedila zaštita i održivo korišćenje ekosistema i prirodnih resursa koje pruža Skadarsko jezero, vlasti iz obje države su uspostavile zaštićena područja na jezeru.

Složen i dinamičan slatkovodni ekosistem

► Ekosistem Skadarskog jezera direktno zavisi od njegovog riječnog sliva, i okolnog zemljišta koje dovodi vodu u jezero. Sliv Skadarskog jezera pokriva oko 5.500 km², od čega se 1.030 km² nalazi u Albaniji. Sa druge strane, preko rijeke Bojane jezero je dio Drimskog sliva sa oko 19.000 km². Ekološka povezanost rijeke Bojane i Jadranskog mora je od velikog značaja za brojne migratorne vrste riba kao što su jesetra, jegulja, cipal, brancin, i druge.

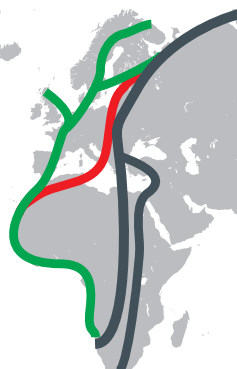
Fotografija © Tonin Macaj

Površina jezera varira između oko 350 km² i 570 km², u zavisnosti od sezone i padavina, ali i od vodnog režima rijeke Drim – što je rijeka plića to je veće oticanje jezera. Prirodna fluktuacija nivoa vode povećava raznovrsnost staništa i obezbjeđuje opstanak mnogih biljnih i životinjskih vrsta koje od njih zavise za uzgoj ili ishranu.

Fotografija © picturepartners/Shutterstock.com

Evropska jegulja (*Anguilla anguilla*), globalno ugrožena vrsta

- Istočno-Atlantski migratorni koridor
- Jadranski migratorni koridor
- Migratorni koridor Crnog mora i Mediterana

Vodne ptice iz centralne, severne i istočne Evrope najradije se sele u zimska staništa oko Sredozemnog mora preko Balkana i Jadranskog mora, tzv **Jadranski migratorni koridor**.

Fotografija © smishonja/Shutterstock.com

Bjelobrada čigra (*Chlidonias hybrida*), ugrožena vrsta u Evropi, redovno se gnijezdi na području Skadarskog jezera

U jezeru živi oko 50 vrsta riba, od kojih je 37 autohtono. Veliki broj endemskih vrsta može se naći samo ovde ili u drugim slatkovodnim ekosistemima na Balkanskom poluostrvu. Oko 280 vrsta ptica je do sada zabilježeno na Skadarskom jezeru, uključujući i mnoge rijetke i ugrožene vrste, kao što su bjelobrada čigra, dalmatinski pelikan i žuta čaplja. Sa svojim različitim staništima i obiljem riblje populacije, Skadarsko jezero predstavlja važno područje za uzgoj, zimovanje i odmaranje za stotine hiljada ptica selica na Jadranskom migratornom koridoru.

Fotografija © Porojnicu Steilian/Shutterstock.com

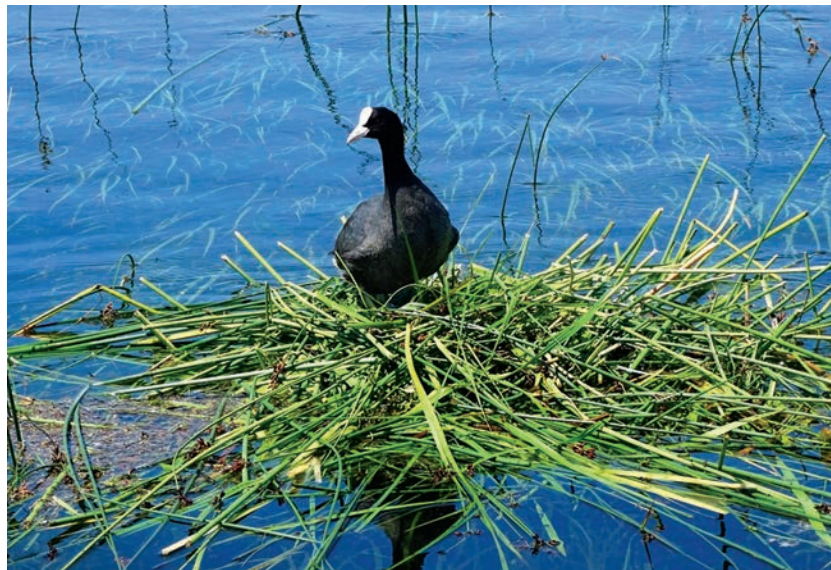

Globalno ugroženi Dalmatinski pelikan (*Pelecanus crispus*) gnijezdi se u crnogorskom dijelu Skadarskog jezera.

Ograničenja našeg korišćenja prirodnih resursa

► Bogati biodiverzitet i prirodni resursi Skadarskog jezera ugroženi su zagađenjem, neodrživim korišćenjem i lošim i neodgovarajućim upravljanjem zemljištem. Površinske i podzemne vode pogođene su organskim zagađenjem iz neprečišćenih otpadnih voda iz sela i gradova oko jezera, ali i hemijskim zagađenjem iz industrijskih postrojenja u Crnoj Gori.

Primjetan je pad ulova u poslednjih nekoliko decenija, kako u pogledu ukupne količine tako i u pogledu vrsta riba. Brojni su faktori koji dovode do smanjenja ribljeg fonda u jezeru, a najznačajniji su prekomjerna eksploatacija ribe i upotreba ilegalnih sredstava za njen izlov, suparništvo sa egzotičnim vrstama, degradacija staništa usled zagađenja, razvoj i razaranje obale.

Fotografija © Društvo ornitologa Albanije

Ptice gnjezdarice su posebno osjetljive na uznemiravanje

Krivolov i upotreba nedozvoljenih sredstava za izlov ribe u rijeci Bojani, naročito korišćenje zamki za ribe, negativno su uticali na migratorne vrste riba u jezeru. Upravljanje ribljim fondom u jezeru dodatno pogoršava nedostatak efikasnog prekograničnog planiranja.

Krivolov u kombinaciji sa drugim uticajima kao što su promjene u dostupnosti hrane, kvalitet vode, klimatske promjene i ljudski faktor u poslednje dvije decenije uticao je na smanjenje brojnosti vrsta i populacija vodenih ptica. Smanjenje populacija vodenih ptica je takođe usko povezano sa nekontrolisanim i neodrživim lovom u okolnim oblastima, naročito u Velipolju i u delti rijeke Bojane.

Nekontrolisana gradnja na obali jezera degradira prirodna staništa

Fotografija © Nicola Gillo

Fotografija © Trofimov Pavel/Shutterstock.com

Jesetra (*Acipenser sturio*) nije opažena u Skadarskom jezeru više od 20 godina

Ka efikasnijem prekograničnom upravljanju Skadarskim jezerom

► U Crnoj Gori su prvi koraci u zaštiti biodiverziteta i prirodnih resursa Skadarskog jezera počeli 1983. godine kada je ovaj prostor proglašen Nacionalnim parkom. 1990. godine postaje Ramsar područje, odnosno močvarno područje od međunarodnog značaja. 2005 godine u Albaniji površina od 26.535ha je proglašena Parkom prirode. Albanski dio Skadarskog jezera je uključen i u RAMSAR područje “Skadarsko jezero i Rijeka Bojana,” proglašeno 2006.

Tokom posljednjih deset godina naponi ka efikasnijem upravljanju biodiverzitetom i prirodnim resursima uzele su maha kroz izradu planova upravljanja. U Albaniji Plan upravljanja Parkom prirode završen je 2012. godine za period 2012-2021.

Fotografija © Tonin Macaj

Odgovornost za sprovođenje Plana upravljanja ima Regionalna administracija za zaštićena područja sa sjedištem u Skadru, koja predstavlja dio Nacionalne Agencije za zaštićena područja. Rad Regionalne administracije za zaštićena područja vođen je vizijom koja je definisana Planom upravljanja:

“Skadarsko jezero je dobro očuvan i mudro korišćen prekogranični ekosistem, koji nudi mogućnost za održivi razvoj.”

Kako bi se ostvarila ova vizija definisana Planom upravljanja, određeni su sledeći opšti ciljevi upravljanja:

Poboljšati kontrolu i upravljanje zaštićenim područjem fokusiranjem na zakonodavni i institucionalni okvir, jačanje kapaciteta i prekograničnu saradnju, kao i održivo finansiranje za upravljanje zaštićenim područjima;

Garantovati kvalitet vode i stepen fluktuacije nivoa jezera koji su pogodni za život vodenih zajednica i za javnu upotrebu;

Zaštiti biodiverzitet, naročito značajna staništa i vrste, i poboljšati upravljanje životinjskim svijetom;

Poboljšati zaštitu i upravljanje prirodnim i kulturnim bogatstvom i nasleđem;

Podržati održivo korišćenje jezerskih resursa: ribarstvo, šumarstvo, organsku poljoprivredu, uzgoj stoke, eko-turizam, ljekovito bilje, zanatstvo i druge tradicionalne proizvode;

Poboljšati razmenu informacija, promociju, edukaciju, i jačati saradnju zajednice za upravljanje jezerom.

Zoniranje upravljanja

Parkom prirode Skadarsko jezero

► Zoniranje u Planu upravljanja koristi se kao sredstvo za prostorno definisanje ciljeva i ograničenja korišćenja zemljišta, u obliku koji je razumljiv zainteresovanim stranama i korisnicima. Odluka Savjeta ministara 2005. godine o proglašenju Skadarskog jezera Parkom prirode uspostavlja sledeće zone upravljanja:

- **Zona stroge zaštite:** područje visoke prirodne vrednosti, kojim se upravlja pre svega u cilju zaštite
- **Rekreativna zona:** područje kojim se upravlja u cilju rekreacije, naučnog istraživanja, edukacije i podizanja javne svesti
- **Zona održivog razvoja:** područja u kojima se prirodnim ekosistemom i resursima upravlja na održiv način

Plan upravljanja sadrži revidirano zoniranje u skladu sa konceptom i ciljevima UNESCO rezervata biosfere. Ovaj predlog je Regionalna administracija iz Skadra dodatno revidirala 2016. godine u bliskoj saradnji sa lokalnim partnerima u okviru projekta "Podrška dugoročnom održivom upravljanju prekograničnim Skadarskim jezerom".

Pravila koja određuju dozvoljene ljudske aktivnosti u različitim zonama parka su:

AKTIVNOST	ZONA		
Naučna istraživanja (sa dozvolom)	✓	✓	✓
Pješačenje (obilježnim stazama)	✓	✓	✓
Jahanje konja/magarca	✓	✓	✓
Motorna vozila (na postojećim putevima)	✗	✓	✓
Jedrenje/motorni brodovi	✗	✓	✓
Kampovanje (na određenim mjestima)	✗	✓	✓
Paljenje vatre (na određenim mjestima)	✗	✓	✓
Sakupljanje divljih biljnih i životinjskih vrsta	✗	✓	✓
Ispaša (sa dozvolom)	✗	✓	✓
Poljoprivreda	✗	✓	✓
Sječa šuma	✗	✓	✓
Komercijalni ribolov	✗	✓	✓
Sportski ribolov	✗	✓	✓
Lov	✗	✗	✗
Izgradnja turističke infrastructure (oqilasne table, info pultovi, itd)	✓	✓	✓
Izgradnja novih turističkih objekata	✗	✓	✓
Izgradnja novih puteva	✗	✓	✓
Rekonstrukcija postojećih objekata	✓	✓	✓
Rekonstrukcija postojećih puteva	✓	✓	✓

■ Zona stroge zaštite
 ■ Rekreativna zona
 ■ Zona održivog razvoja

Duh saradnje koja se razvija

► Za posvećenost saradnji u upravljanju zaštićenim područjem najbolji je primer izrada novog plana zoniranja. Naime, 2015. godine, Regionalna administracija za zaštićena područja iz Skadra okupila je naučnike sa Univerziteta u Skadru i ribare da kroz proces konsultacija definišu pravila korišćenja prirodnih resursa u albanskom dijelu jezera. Prepoznato je da su ribari, ujedinjeni u Udruženje ribara veoma zainteresovani za održivo korišćenje ribljeg resursa u albanskom dijelu jezera. Tokom razgovora saznali su o konceptu zona upravljanja i dali svoje mišljenje o različitim mogućnostima zoniranja koje bi omogućile održivo ribarstvo štiteći zone mrijesta kao i druga staništa za biljni i životinjski svijet jezera. Takođe, postignut je dogovor između Udruženja ribara i Regionalne administracije za zaštićena područja iz Skadra da će zajedničkim snagama pristupiti sprovođenju novog plana zoniranja za jezero.

Rukovodioci Regionalne administracije za zaštićena područja iz Skadra i Nacionalnog parka Skadarsko jezero usklađuju svoje akcione planove kako bi poboljšali međusobnu komunikaciju i razmjenu iskustva u cilju rešavanja zajedničkih izazova.

Regionalna administracija za zaštićena područja iz Skadra trenutno poziva sve ključne učesnike da učestvuju u ažuriranju akcionog plana za sprovođenje plana upravljanja za period 2016-2021. Takođe pruža mogućnost da se mobilišu lokalne zajednice i nevladine organizacije, uključujući i Udruženje ribara, za postizanje nekih od najizazovnijih ciljeva upravljanja, posebno održivo korišćenje prirodnih resursa, kao što su ribe, šume, ljekovito bilje i zemljište.

Plan upravljanja se nalazi na linku:

<http://www.akzm.gov.al>

Fotografija Flickr © Toma Koma

Region Skadarskog jezera

Posjetite Skadarsko jezero

Najinteresantnija mjesta i aktivnosti

1. Selo Poseljani
2. Rijeka Crnojevića
3. Žabljak Crnojevića
4. Centar za posjetioce, Vranjina
5. Kolonija pelikana u rezervatu Pančeva Oka, kula za posmatranje
6. Šeganovo oko
7. Selo Zogaj
8. Planinski vrh Taraboš
9. Selo Shiroka
10. Tvrđava Rozafa

NAPA
NATIONAL AGENCY
OF PROTECTED AREAS

Za više informacija posjetite Facebook stranicu Regionalne administracije za zaštićena područja Skadar **Administrata e Zonave të Mbrojtura, Shkodër**

Dodatne informacije su takođe dostupne na sajtu Nacionalne agencije za zaštićena područja
www.akzm.gov.al

Ova brošura je objavljena kroz saradnju dva projekta:

Projekat koji finansira Evropska unija "Jačanje nacionalnog kapaciteta za zaštitu prirode, priprema za mrežu Natura 2000," koji sufinansira i sprovodi Italijanska agencija za razvoj saradnje (AICS), Međunarodna unija za zaštitu prirode (IUCN) i Italijansko društvo botaničara (SBI), i

Projekat koji finansira Partnerski fond za ugrožene ekosisteme (CEPF) "Podrška dugoročnom održivom upravljanju prekograničnim Skadarskim jezerom," koji sprovode NVO Green Home, Zavod za zaštitu prirode u Albaniji (INCA) i Međunarodna unija za zaštitu prirode (IUCN).

Ova publikacija je izrađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj ove publikacije je isključivo odgovornost autora i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije.

